18.3.2021

HUS/1013/2021 StV lausuntopyyntö kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikoja

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle asiasta: Valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikoja.

”Terveydenhuoltolain 52 ja 53 §:ssä säädettyjen määräaikojen noudattamisesta sekä 51 §:ssä säädetystä perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavan erikoissairaanhoidon määräajan noudattamisesta voidaan luopua, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi ja jos määräajan ylittäminen ei vaaranna potilaan terveyttä.”

COVID-19 sairauden aiheuttama pandemiatilanne on Suomessa kaikkein vaikein Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella. Erikoissairaanhoidossa on HUS-alueen sairaaloissa 18.3.2021 yhteensä 104 potilasta ja potilaiden määrä on kasvanut huolestuttavasti; viikkoa aiemmin (11.3.2021) potilaita oli hoidossa yhteensä 93. Tehohoidossa olevien HUS-alueen potilaiden määrä on kasvanut huomattavasti viimeisen neljän viikon aikana: 25.2. tehohoidossa oli 17 potilasta, 4.3. tehopotilaita oli 19, 11.3. tehopotilaita oli 23 ja 18.3. 34 potilasta. HUS on siirtänyt 6 potilasta hoidettavaksi muihin sairaanhoitopiireihin turvatakseen valmiuden ottaa vastaan uusia tehohoitopotilaita, näiden potilaiden lukumäärä sisältyy kokonaismäärään.

THL:n 17.3.2021 päivitetyn tilaston mukaan COVID-19 tautiin sairastuneita potilaita oli HYKS erityisvastuualueella hoidettavana 168. Muiden erityisvastuualueiden potilasmärät olivat KYS 12, OYS 30, TAYS 20 ja TYKS (mukaan lukien Ahvenanmaa) 48.

HUS korostaa, että vallitsevassa pandemiatilanteessa kiireettömän hoidon määräajoista poikkeaminen HUS alueella on välttämätöntä kiireellisen sairaanhoidon ja tehohoidon toiminnan turvaamiseksi. Kiireettömän toiminnan määräajoista ei kuitenkaan missään tilanteessa poiketa liian etupainotteisesti eikä muita toiminnan järjestämisen mahdollisuuksia selvittämättä. Kiireetöntä hoitoa odottavat potilaat ovat oikeutettuja yhdenvertaiseen kohteluun ja oikea-aikaisen hoidon saamiseen samoin kuin kiireelliset, esimerkiksi COVID-19 tautia sairastavat akuutisti sairaanhoitoa tarvitsevat potilaat.

On kuitenkin tiettyjä sairauksia, joiden hoidon viivästyminen ei aiheuta vaaraa potilaan terveydelle eikä vaikuta sairauden etenemiseen. Tällaisten sairauksien kohdalla erikoissairaanhoidon määräajoista poikkeaminen vapauttaa HUS-alueen kriittisten toimintojen (kuten päivystys, infektio-osastot ja tehohoito) resursseja kiireellisen hoidon järjestämistä varten.

Kiireetöntä hoitoa jouduttiin supistamaan HUSissa merkittävästi keväällä 2020 COVID-19 pandemian vuoksi. Hoitojonojen purku käynnistyi kuitenkin välittömästi, kun koronaviruspotilaiden määrä osasto- ja tehohoidossa väheni ja kiireetöntä hoitoa odottaneiden potilaiden määrä onkin vähentynyt tasaisesti. Helmikuussa 2021 hoitoa odottavien potilaiden määrä oli kokonaisuudessaan laskenut 819 potilaalla tammikuun 2021 lopusta ja vuodeosastohoitoa tai päiväkirurgiaa odottavien potilaiden määrä oli helmikuussa 266 potilasta vähemmän kuin kuukautta aiemmin. Tämä kehitys kuvaa HUSin tahtotilaa toimia täydellä kapasiteetilla, vaikka koronaviruspotilaiden määrä on kasvanut selvästi tammi-helmikuun 2021 aikana. Hoitotakuusta poikkeaminen on siis vasta viimeinen reservi, mikäli potilasmäärien kasvu jatkuu merkittävänä. HUS pystyy myös normaalitilanteeseen palattaessa purkamaan kertynyttä hoitovelkaa tehokkaasti ja määrätietoisesti, jos pandemian huipun aikana joudutaan supistamaan kiireetöntä toimintaa.

”Kunta tai kuntayhtymä voi luopua kiireettömän hoidon määräajan noudattamisesta kuitenkin vain, jos se arvioi, että tarve määräajoista luopumiselle on välitön tai jos sen perustellun arvion mukaan tarve syntyy seuraavan kahden viikon aikana.”

HUSin arvio tilanteesta perustuu nykyiseen taudin ilmaantuvuuteen, terveydenhuollon kuormitukseen tällä hetkellä ja laskennallisiin ennustemalleihin sairaalaan ja teho-osastolle joutuvien potilaiden määrän lisääntymisestä. Kolmen viikon sulkutila alkoi 8.3.2021 mutta tästä huolimatta tartuntamäärät lisääntyvät edelleen etenkin HUS-alueella. Tartuntamäärien kasvu näkyy kolmen viikon viiveellä terveydenhuollon kuormituksessa. HUS-alueen erikoissairaanhoidon potilasmäärä 18.3.2021 oli 104 ja tämä luku on vuoden 2021 korkein. Tehohoidon tarve ilmenee myös viiveellä, joten ennusteen mukaan tehohoitopotilaiden määrä jatkaa kasvuaan vielä usean viikon ajan. HUSin tehohoitokapasiteetti alkaa olla jo äärirajoilla; nykyisillä tehohoidon järjestelyillä pystymme hoitamaan 32 tehopotilasta, tämän lukumäärän ylittyessä tarvitsemme kiireettömän toiminnan voimakasta alasajoa. Tehohoidon tarve tulee HUSissa arvioiden mukaan nousemaan ennen pääsiäistä tasolle 35-45 potilasta.
Ennustemallien ja arvioidemme mukaan tarve kiireettömän hoidon määräajoista luopumiselle syntyy seuraavan kahden viikon aikana.

”Erikoissairaanhoidossa, lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa sekä perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arviointi on kuitenkin aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön taikka muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön siten kuin terveydenhuoltolain 51 §:n 1 momentissa, 52 §:n 2 momentissa ja 53 §:n 1 momentissa säädetään.”

Hoidon tarpeen arviointi on HUSin näkemyksen mukaan täysin mahdollista toteuttaa edellä mainitut edellytykset toteuttaen. Hoidon tarve arvioidaan määräaikojen puitteissa potilaan kokonaistilanne ja sairauden kiireellisyys huomioiden.

Yhteenveto:
Valtioneuvoston asetuksen mukaisesti kunta tai kuntayhtymä voi luopua kiireettömän hoidon määräajan noudattamisesta. Asetus on voimassa 30.4.2021 asti, joten pysyvää poikkeusta ei kiireettömän hoidon määräajoista poikkeamiseen olla tekemässä. Kyseessä on välttämätön menettely pandemian kolmannen huipun aikana tarvittavan terveydenhuollon toimivuuden turvaamiseksi.

HUS korostaa, että ajanvaraukseen perustuvaa kiireetöntä toimintaa ei supisteta enempää kuin on välttämätöntä. HUSissa on ollut COVID-19 pandemian alusta asti suunnitelmat koronaviruspotilaiden hoitopaikkojen järjestämiseksi. Potilasmäärän kasvaessa kiireettömän toiminnan supistaminen tehdään suunnitelmallisesti ja eri erikoisalojen kiireettömien potilaiden hoidon siirtäminen voidaan toteuttaa hallitusti ja potilasturvallisuutta vaarantamatta.

Toteamme myös, että kaikki tartuntamääriä vähentävät rajoitustoimenpiteet ovat aiheellisia terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi. HUSille on ehdottoman tärkeää säilyttää kyky hoitaa myös kiireetöntä hoitoa tarvitsevat potilaat oikea-aikaisesti ja tämä on mahdollista vain, jos pandemian tukahduttaminen onnistuu ja COVID-19 tautia sairastavien, erikoissairaanhoitoa tarvitsevien potilaiden määrä pysyy hallinnassa ja vähenee.

Kunnioittavasti,

Anu Maksimow

vs. hallintoylilääkäri

HUS Yhtymähallinto
Sairaanhoidon ja palvelutuotannon johto
PL 100, 00029 HUS |Stenbäckinkatu 9, Helsinki
anu.maksimow@hus.fi
040 355 2461